

NOVICA

kmetijskih, rokodelnih in narodskih reči.

Odgovorni vrednik *Dr. Janez Bleiweis.*

Tečaj IX.

O sredo 8. kozoperska (sredojesna) 1851.

List 41.

O zadevah Tokerjeve grozdne bolezni.

Če se veliko od straha govori, se rad prikaže. Taka je mende tudi o tisti grozdni bolezni, ki se Tokerjeva plesnina imenuje in se je letos po mnogih krajih Laškiga in Francoskiga prikazala, od ktere se je pa kmalo po več družih krajih hrup povzdignul.

Ali letošnje nenavadno mokro vreme je lahko tu in tam tersje in grozdje pokvarilo, brez da bito ravno tista prava Laška ali Francoska kuga bila. Vidi se zares, ako se tako pokazano grozdje ogleduje, da je tistih jagod nar več bolnih, ki so na tisti strani grozda, ki je od terte proč obrnjena. Ta stran je bolj na soncu, kot una stran; lahko je tedaj mogoče, da so se tiste rujavelise po tem prikazale, ko so sončni žarki med tem na jagode pripekali, ki so še zlo mokre bile.

Če pa to ravno ni tako, kakor mislim, je vunder potreba, da se tersje in grozdje, ki se bolno dozdeva, na tanjko preiše, preden se reči zamore, da je ta bolezin zares Tokerjeva bolezin.

(Allg. L. u. F. Zeit.)

Učiteljem na Krajskim.

(Konec.)

Dvojni vzrok je posebno, ki dosihmal ovira zaželjeni napredek sadjoreje: prvič, ker koristnost njena še ni tako sploh spoznana, da bi se vsi prazni in za sadne drevesa pripravni kraji s sadnimi drevesi zasadili, in ker zastran drevés, poleg polja posajenih, je še mnogo napčnih misel, da drevésa blizo polja so poljskim pridelkam škodljive, — in drugič zato, ker zavolj slabe vednosti v izberi in gleštanji drevés se ne obnaša drevje tako, kakor ga gospodar pričakuje; to ga zmoti, da ne zapopade, da je le napčna strežba slabe rasti kriva, ne pa drevo samo po sebi.

Da se ti napotki sčasama in popolnoma odvernejo, zamore učenik po poduku šolske mladosti nar več pripomoči. Mlade serca se še niso napile mnogoverstnih krivih misel in napčnih presoj — one so tedaj še vgodne za poduk učenika; in tistimu nar hujšimu zadržku vsiga kmetovanja, ki ga sin po očetu podédva, namreč terdovratnimu zadržanju stariga, se na to vižo nar krepkejši v okom pride. Kriva misel, da drevésa, posajene poleg polja in senožet v pravi daljavi kakošne 4 seznje saksebi, sadežem škodjejo, bi imela sicer po mnogih skušnjah družih deželá že davno zaveržena biti, in to toliko bolj, ker se lahko zapopade, da v prav lahki in suhi zemlji drevésa polju gotovo več dobička kakor škode donesó, ker se mokrota zemlje okoli njih dalje obderži, in je po drevésih obvarovana presilne vročine. Ali dokler ne bo mladina zastran téh pri ljudstvu globoko ukoreninjenih napčnih misel podučena, in dokler se pri nji nagnjenje ne obudi, se tega ravnjanja poprijeti, kader bo kmetijstvo prevzela,

ne smemo pričakovati, da bi se izgledi vunanjih dežel v dobiček naši domovini posnemovali.

Če ravno se sadje obče noter do višave 64. stopnje severne širokosti s pridam prideluje, in je potem naša dežela povsod za sadjorejo pripravna, se vunder le vsako sadje povsod enako dobro ne obnaša; treba je tadaj, da se prava lega kraja zastran osončja, prek-sončja, vetrov, mokrote ali suše itd. izbere, kamor se to, kamor uno sadno pléme posadí, — da se izbere pripravna zemlja za mnogoverstni sad, — da se gleda na koristniši plémena, na način izreje: ali naj so velike drevesa ali pertljíkovci, — kako naj se presajajo iz sadovnikov, — kako naj se sejejo, cepijo itd.

V vsim tem je poduka mladosti potreba.

Ker pa podúk povsod nar boljši izda, ako se s podúkam iz bukev tudi djanska vaja sklene, je ta tudi v sadjoreji potrebna. Sadjoreja se da z nar večim pridam le na vertih učiti.

Nadjati se je, da se bo povsod kakošno pripravno prazno zemljiše našlo, kteriga bo srenja v napravo verta rada prepustila, v kterim bo potem pridni učenik priložnosti dovolj imel, mladino učiti, kako peške sejati, mlade drevésa gleštati in jih različno ceniti.

Prizadevajte si tedaj, gospodje! svoje sosesčane pogovoriti, da vam v ta namen pripravno zemljiše odločijo, v kterim se bojo njih otroci eno nar koristniših kmetijskih opravil učili — v prid srenji sami.

In ako bi vunder (česar pa nikakor ne pričakujemo) nemogoče bilo mladino djansko v sadjoreji vaditi, bo že velik prid za-njo, ako si dobre vertnarske bukve, kakor je 2. natis „krajnskiga vertnarja“ gosp. Pirca za slovensko, in „katekizem der Obstbaumzucht“ von Franz Diebl, Brünn 1840 za nemško mladost, za šolsko berilo izberete, ktere naj učenik z otroci pridno bere, in kar koli more, eno in drugo reč razlaga, da se v sercih mladosti ljubezin do sadjoreje vname, ktera po tem nikdar zginila ne bo.

Za kar pa naj si učeniki pri mladini sosebno prizadevajo, je: da jo spodbadajo sadne peške in košice nabirati, drevésa gosene trebiti in malih tičev, ki gosence pokončujejo, ne loviti.

Skušnje so poterdile, da se izreja sadnih drevés iz sémena veliko bolje obnaša kakor iz gojzdnih divjakov, ker cepljene sémenske drevésa so veliko krepkejši in terdniši od tistih, ki so na divjake cepljene bile, ker take nimajo tako dobrih koreninic, zdraviga lesá, gladke kože in tako lepe rasti.

Ali od več strani se slišijo pritožbe, da je teško sadnih pešk in košic dobiti, in če se tudi dobé, so takošne, da jih le malo kalí.

Če pa učenik otroke spodbada, da naj pridno sadne peške nabirajo, — ako jih podučí, ktere so dobre in nabiranja vredne, ktere pa slabe in za zavreči, ako jim veléva, da naj mu nabrane peške donesajo, če pridne nabiravce pohvali in jim včasih za